

GEÇMİŞTEN BUGÜNE

O. Sunar

Atatürk'ü kaybettiğimizden beri çok yıllar yitirdik memleketi düzeltereğiz diye. Demokrasi dedik, siyasiyi yozlaştırdık; fakirliği yeneceğiz dedik, dünyanın en fakir ülkelerinin düzeyine geldik; Avrupalılaşacağız dedik, Avrupa'nın oyuncağı olduk; eğitimi serbestleştireceğiz dedik cahilliğe prim verdik; kültürümüzü yükselteceğiz dedik, arabeskle televole arası bir garip yere ulaştık !

14 Mayıs 1950 büyük bayramla karşıladığımız "demokrasi ihtilâlimiz" in tarihidir. Ancak yıllar içinde anlaşıldı ki, bu demokrasi filân değil düpedüz "demokrasi dik-tatörlüğü" idi.

Sonra 1960 ihtilâli ile yeni umutlara gark olduk. Anayasamızı değiştirdik, planlamamıza kavuştuk. Oh, ne güzel demokrasi işte böyle olur derken işler yine karışmaya başladı. Kamplara bölündük, sokak çatışmalarına şahit olduk. İç savaşa ramak kalmıştı.

Sonra 1980 ihtilâli gelip çattı. Yeniden doğmuş gibiydik. Ancak çok zaman geçmeden sancılar yine başladı. Bu sırada "nurlu ufukların müjdecisi" çıktı ortaya. Sadece biz değil, belki bizden daha çok dünya da onu yerlere göklere sıgdıramıyordu. Övgü üstüne övgü yağıyordu. Her şey serbestleşmişti. Dolarları cebine koyan canı istediği yere gidiyordu. Birden acayip zenginler türedi. Ne adlarını, ne de sanlarını duymuştuk. Sultan âlemleri bir lâle devrini anımsatıyordu. Bu zevk-ü safa içinde bir sabah uyandıığımızda ne değerler kaybettiğimiz farkına vardık. Saygınlığımızı yitirmiş, dünyanın eğlencesi olmuş-tuk. Buna rağmen müjdecimiz yılmıyor bizi hâlâ "dayan, başaracaksın!" diye ateşliyordu. Onu beklenmedik bir zamanda kaybettik. Umutsuzlandık.

Neyse ki, kurtarıcı "baba" mız imdadımıza yetişti. Rahmetlinin bıraktığı yerden umut aşlarına devam etti. Bir memleketin haline bakıyor, bir de O'nun söylediklerine, "herhalde bizim gözlerimiz iyi görmüyor" diyorduk. Babamıza sıkı sıkı sarılıyor herhalde bir bildiği vardır sanı-yorduk. Bizi bırakmayacağına inanıyorduk. Ama, O, so-

nunda bize güzel bir aile fotoğrafı hediye edip, "alın, bundan sonra bunlarla uğraşın" deyip gitti.

Siyaset böyle gelişir de sosyal yaşantı başka yöne gider mi?. Başladığımız noktada Cumhuriyet medenî bir toplum için gerekli her temeli atmıştı. Fakirlik diz boyu idi ama şehirlisi de köylüsü de "vatandaş" olmanın gururunu yaşıyordu. Kurtuluş Savaşı, yobaz kafaları hizaya sokmuş, kardeşin kardeşi boğduğu lanet töreleri silip sü-pürmüştü. Ancak Atatürk'ten sonra işler değişti. Kopyacı sahtekârlar, cennet pazarlayan softalar ve maganda kafalar hortladı. Ülke, çağdaşlığın yanı başında basitlik ve soytarınlığın birlikte poz verdikleri TV ekranlarına dönüş-tü.

Yine Cumhuriyetle başlayan "millî eğitim" in bizi adam etmeye yönelik ve köylere kadar yaygınlaştırılan atımları "demokrasi" maskesi altında durduruldu ve devlet okulları yirmi yıl içinde tanınmaz hale getirildi.

Bu gariplikler dünyasında üniversite de yerli yerinde duracak değildi ya. Bu değişime ancak on yıl dayanabil-di. Bu süre içinde demokrasi üniversiteye giremedi. Kür-sü "Hoca"larının hegemonyası devam etti. "Hoca" hâlâ dediğim dedik, çaldığım düdüğü havasında idi. Asistanı isterse atar, isterse satardı. Onun izni olmadan ne doçentlik ne de profesörlük mümkündü. Yoktu öyle Danıştay, Manıştay meseleleri !

1960 ihtilâli en üsttekilere dış bileyen bir alttakilerin iştahını kabartmıştı. Bir punduna getirip onların yerine geçtiler. Şimdi kendileri tek tufekti ama ne de olsa otorite sarsılmıştı bir kere. Klinik içi gruplaşmalar, ayak oyunları su yüzüne çıktı.

Bu arada yeni bir model çıkmıştı ortaya: Hacettepe. Klâsik Üniversiteye bir çivi çakmak bile olay olurken, o yetenekli gençleri topluyor, istediği şeyi anında alıyor, yapıyor, velhasıl özel bir hastane gibi yönetiliyordu. Kanunsa kanun, yönetmelikse yönetmelik. Ne istese hemen hallediliyordu. Ancak başındaki zat sadece kürsülerin değil, fakültenin ve sonra üniversitenin de tek hakimi olacaktı. Hikmetinden sual olunamazdı.

Dr. Orhan Sunar

Türk Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Vakfı Başkanı

1970'li yıllara gelindiğinde bir şeyler değişmeye başlamıştı. Kürsülerde klikler, kulis hareketleri, dedikodular oluşmaya yüz tutuyordu. "Hoca" otoritesi yavaş yavaş gevşiyor, yerini kontrolsüz ve dengesiz bir demokrasiye (!) bırakıyordu.

Nihayet, 1979'un ünlü tam gün ucubesi ile tanışacaktık. Benim sınıf arkadaşım olan hünerli bir bakan, yönünü her nasılsa şaşırıp batı yerine doğuya gitmiş, Çin'de cevher keşfederek yurda dönmüştü. Artık aranan model bulunmuştu. Ülkenin kanayan sağlık problemi basit bir denklemle çözülecekti ! ya serbest tababet ya da resmi görev. İkisi birden olamazdı. Başbakanı TRT'ye çıkarttı ve "Vatandaşlarım, komprador doktorlar artık "out" ! Memleket bu ahlâksızlardan temizlenmiş, ülkede sağlık problemi kalmamıştır" dedirtti.

Çok geçmeden 1980 ihtilâli oldu ve YÖK kuruldu. Tekrar "part time" a geçiliyor, fakat bu yarımçılar cezalandırılarak, idari görev almaktan men ediliyordu. Bir çok yerde klinik direktörlüğü genç doçentlerin eline geçmişti. Kızı kendi haline bırakırsan ya arabacıya ya da çengiye varır misali bunlardan bazıları çığlıkla işe başladı. Düne kadar içtikleri ayrı gitmeyen kendi arkadaşlarını aşağılayıp, ezmeye kalktılar. Saygı, sevgi düzeni sulandı. Anlaşıldı ki bilimsel hiyerarşik düzen bir çokları tarafından iyi hazmedilmemişti. Saygı da sevgi de yapmacıktı ! Yerleşmiş gibi görünen "Hoca" otoritesinin altında reaksiyoner olarak bir maskeliler grubu oluşmuştu. Maskeleri düşmüş, hakiki yüzleri ortaya çıkmıştı.

1970 lerin Kürsü Kurulları, Fakülte ve Profesörler Kurulları ortadan kaldırılıyor, bir zamanlar "Hoca" diktasından şikâyet edenler şimdi kendi diktalarını kurmaya çalışıyorlardı. Bunun adına YÖK "demokrasi" diyorlardı. Bu hava içinde YÖK e karşı "seçim isterük" kampanyası başlatıldı.

"Seçim mi istiyorsun, al sana seçim" diyen YÖK, seçimi klinik içine hapseden komik bir seçim sistemi getirdi. Eskiden Profesörler Kurulunun nispeten tarafsız olarak yaptığı klinik direktörlüğü seçimi, birbirleri ile didişip dursunlar diye klinik içi bir prosedüre dönüştürülmüştü. Millet işi gücü bırakıp yoğun bir kulis faaliyetine girişiyordu. Herkes kendi çıkarına uygun grup kurmaya çalışıyordu. Klinik içi anarşi başlamıştı. Artık "Hoca" yok "Hocalar" vardı.

Gruplara taraftar toplamak için kadrolar ihdas ediliyor, tepeden inme tayinler yapıyordu. Torpili olmayana "sen git Anabilim Dalı'ndan istek yazısı getir" deniyordu.

Görünen o idi ki, 1950 lerden itibaren yıktığımız siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal düzenin yerine nasıl daha iyisini, daha medenisini, daha verimlisini kısaca daha rasyonelini oturtamamış isek, üniversitede de "Hoca" dik-

tatoryasını yıkmış ancak yerine getire getire "Hocalar Kavgası" nı getirebilmiştik.

Bu sırada kuşaklar değişiyor, fakülte sayısı ile birlikte mezun sayısı da artıyordu. Uzmanlık eğitimi için seçim yapmak yeni adı ile Anabilim Dallarının kapasitesini aşmıştı. Hatırı sayılır derecede dedikoduya konu olsa bile merkezi sınav büyük çoğunlukla isteneni yerine getirebiliyordu.

Bu sınavla seçilen gençlerin çoğu iyi bir eğitim istiyordu. Ancak eğiticiler arasındaki kalite farkları, eğitim olanaklarının haklı şekilde dağıtımına çok defa engel oluyordu.

Doçentliği eline geçiren "asarım, keserim" havalарına giriyordu. Problemler bilim ve aklın gerektirdiği metotlarla değil, oy hesabı ile çözülmüyordu. Klinik işlemlerdeki doğruluk, araştırmada dürüstlük, kuruma karşı sorumluluk yeterli şekilde denetlenmekten gittikçe uzaklaşıyordu. İsteyen, istediği şekilde yazılar yazıyor, materyal ve metodun sahihliği kontrol edilmeden bu yazılar yayımlanıyordu. Yazılar çoktu ama, içerikleri şüphe uyandırıyor.

İşin en kötü tarafı üretenle üretmeyene, uzmanlık standardını yükseltenle yükseltmeyene, kuruma hizmet edenle etmeyene tanınan olanaklar aynı idi. Örneğin kendisine ayrılan beş saatin üçünü kullanmayan eğitici ile beş saati nasıl daha verimli kullanım diye gayret eden eğiticinin olanaklarında hiçbir fark yoktu.

Velhasıl, az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş ancak bir türlü hedefe ulaşamamıştık. Kırk yıllık kavga gü-rültüden çıkan sonuç bu mu olacaktı?

Sorguluyorduk durumumuzu. Demokrasi çoğunluğun egemenliğidir kuşkusuz. Ancak, hakiki demokraside azınlıkta kalanların da hakları güvence altına alınmalıdır. Çoğunluğun astığı astık, kestiği kestikse bunun diktatörlükten farkı kalmaz. 1950-1960 arası yaşadığımız siyasal çekişme bu yüzdendi.

Diktatörlük idaresi altında gizli şekilde anarşi beslenebilir. Ancak, demokrasilerde anarşiye kayma çok daha kolaydır. Bilim ve aklın gerektirdiği nizam ve intizamı yerleştiremez isek demokrasi bozguna uğrayacaktır. Hele bilim üreten ve icra edilen kurumlarda onun gerektirdiği katı kurallardan feragat etmeye hakkımız yoktur.

Kuşkusuz, hiç kimse 40 yıl önceki "hoca" diktatoryasına özlem duymuyor. Aynen tek parti diktatoryasına kimsenin imrenmeyeceği gibi; bu parti Kurtuluş Savaşını yapan parti olsa bile.

Ancak meramımız odur ki; üniversiteler ve eğitim yapsın veya yapmasın diğer sağlık kuruluşlarımızın bugün geldikleri noktada yapısal olarak gösterdikleri performans kendilerinden beklenenden çok uzak kalmıştır.